

О. В. Стащук

доцент кафедри фінансів і кредиту
Східноєвропейського національного університету
імені Лесі Українки, м. Луцьк

УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

У статті розглянуто сутність поняття "фінансова безпека підприємства" та «структура капіталу підприємства», а також визначено їх взаємозв'язок. Автором запропоновано власний підхід до розуміння поняття «фінансова безпека акціонерних товариств» з врахуванням особливостей фінансово-господарської діяльності останніх. Узагальнено підходи до оптимізації структури капіталу підприємства з метою підвищення рівня його фінансової безпеки. Основними методами оптимізації структури капіталу підприємства в системі його фінансової безпеки є оптимізація за критерієм максимізації рівня прогнозованої фінансової рентабельності; оптимізація за критерієм мінімізації вартості капіталу; оптимізація за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків. Використовуючи фінансову звітність ПАТ «Гнідавський цукровий завод», проаналізовано ефективність існуючої структури капіталу досліджуваного підприємства та запропоновано оптимальну його структуру. У роботі також розраховано інтегральний показник фінансової безпеки підприємства, що базується на таких складових, як рентабельність, платоспроможність, ділова активність, фінансова стійкість суб'єкта підприємництва, а також на показниках його матеріального стану.

Ключові слова: фінансова безпека, акціонерні товариства, структура капіталу, оптимізація структури капіталу, оцінка рівня фінансової безпеки, показники фінансової безпеки підприємства.

Stashchuk O. MANAGING OF CAPITAL STRUCTURE IN THE SYSTEM OF FINANCIAL SECURITY OF THE JOIN-STOCK-COMPANY

In the article the essence of the concept of "financial security company" and "the capital structure of the company", and defined their relationship. The author proposed his own approach to understanding the concept of "financial security corporations" taking into account the characteristics of financial and economic activity of the latter. Generalized approaches to optimize the capital structure of the enterprise in order to improve its financial security. The main methods of optimizing the capital structure of the company in its financial system safety is to optimize the criterion of maximizing the projected financial return; optimization criterion for minimizing the cost of capital; optimization of the criterion of minimizing financial risks. Using the financial statements of PJSC "Gnidava sugar factory", analyzes the effectiveness of the existing capital structure of the investigated companies and offered its optimal structure. We also calculated the integral indicator of financial security, based on components such as profitability, solvency, business activity, financial stability entity, as well as in terms of its financial position.

Keywords: financial security, joint stock companies, capital structure, capital structure optimization, evaluation of financial security, indicators of financial security.

Функціонування та розвиток суб'єктів господарювання в умовах нестійкого ринкового середовища значною мірою залежить від надійної та ефективної системи їх фінансової безпеки. Досягнення необхідного рівня фінансової безпеки підприємств забезпечується шляхом використання певних методів та інструментів, ключовим серед яких є структура капіталу підприємства. Невирішеність проблем у цій сфері зумовлюють потребу у проведенні подальших досліджень щодо управління фінансовою безпекою підприємства на основі оптимізації структури їх капіталу.

Наукові аспекти сутності та аналізу ефективності системи фінансової безпеки підприємств у контексті формування структури їх капіталу відображені у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців: І.О.Бланка, Т.Г. Васильців, В.П.Вишневецького, К.С. Горячева, М.М. Єрмошенко, С.М. Ілляшенко, Р.О.Костирко, А.І.Крисоватого, В.А. Ліпкан, Д.Н.Серебрянського, Р.А. Слав'юка, а також

зарубіжних авторів: В.П. Мак-Мак, Р.С. Папехін, В.П.Пономарьов та інші.

У сучасних умовах господарювання особливої актуальності набуває питання досягнення підприємствами такого рівня їх фінансової безпеки, який би дозволяв суб'єктам господарювання не лише відповідати принципам комерційного розрахунку та самоокупності, а й забезпечувати виконання ними принципу самофінансування.

Як правило, усі існуючі дослідження зводяться до того, що існуюча система фінансової безпеки підприємства передбачає аналіз певного набору фінансових коефіцієнтів: індикаторів прибутковості, фінансової стійкості та платоспроможності, ділової активності тощо. Вважаємо, що серед усієї сукупності показників вагому роль у фінансовій безпеці підприємства відіграють показники структури його капіталу, оскільки показують рівень незалежності суб'єкта підприємництва від зовнішніх кредиторів, а також відображають взаємозв'язок між отриманими ззовні фінансовими ресурсами та зростанням рівня

рентабельності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Метою нашої роботи є розвиток теоретико-прикладних положень фінансової безпеки підприємства, а також формулювання практичних рекомендацій щодо управління структурою капіталу в системі фінансової безпеки підприємства. Для досягнення вище зазначеної мети необхідно вирішити наступні завдання:

- визначити сутність поняття «фінансова безпека акціонерного товариства» та «структура капіталу підприємства»;

- оцінити структуру капіталу акціонерного з метою підвищення рівня його фінансової безпеки.

Дослідженням сутності поняття «фінансова безпека» присвячено багато наукових праць. Критичний огляд наукової літератури із зазначеної проблематики, а також виявлення особливостей формування та використання капіталу акціонерних товариств дозволив нам сформулювати власне бачення на визначення даної дефініції. Так, під фінансовою безпекою акціонерних товариств ми розуміємо сукупність методів, важелів та інструментів із забезпечення стану найбільш ефективного використання фінансових ресурсів акціонерного товариства, що дозволяє ідентифікувати та знівелювати негативний вплив зовнішніх та внутрішніх чинників, які впливають на діяльність такого суб'єкта підприємництва, з метою максимізації добробуту, захисту та дотримання балансу фінансових інтересів засновників, дрібних акціонерів та менеджерів корпоративних структур [1].

Разом з тим, вважаємо, що фінансова безпека акціонерного товариства формується в процесі управління такими його складовими фінансово-господарської діяльності: формуванням та розподілом прибутку (або рентабельністю), ефективністю залучення та використання капіталу підприємства, а також ефективністю формування інвестиційного портфеля підприємства.

Управління капіталом підприємства є системою принципів та методів розробки управлінських рішень, пов'язаних з оптимальним його формуванням з різних джерел, а також забезпечення ефективного його використання в різних видах господарської діяльності [2, 259]. Разом з тим, відомо, що структура капіталу підприємства відображає таке співвідношення всіх форм власних та позикових фінансових ресурсів, які використовує підприємство в процесі своєї господарської діяльності для фінансування активів [2, 280].

Таким чином, необхідним є управління фінансовою стабільністю і методом управління фінансовою безпекою акціонерного товариства було обрано оптимізацію структури капіталу підприємства.

Оптимізація структури капіталу являє собою одну із найбільш важливих та складних задач, що вирішуються в процесі управління фінансовою безпекою підприємства. Процес оптимізації капіталу нерозривно пов'язаний із врахуванням особливостей використання як власного, так і позикового капіталу.

Відомо, що підприємство, яке використовує лише власний капітал, має найбільшу фінансову стійкість,

але обмежує темпи свого розвитку (так як не може забезпечити формування необхідного додаткового об'єму активів у періоди сприятливої кон'юнктури ринку) та не використовує фінансові можливості приросту прибутку на вкладений капітал. А підприємство, що використовує позиковий капітал, має більш високий фінансовий потенціал свого розвитку та можливості приросту фінансової рентабельності діяльності, однак у більшій мірі генерує фінансовий ризик та загрозу банкрутства (що зростають по мірі зростання питомої ваги позикових ресурсів в загальній сумі використовуваного капіталу) [3].

Аналіз економічної літератури свідчить, що більшість авторів виокремлює три методи оптимізації структури капіталу: 1) за критерієм максимізації рівня прогнозованої фінансової рентабельності; 2) за критерієм мінімізації вартості капіталу; 3) за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків. [2].

Для більшої обґрунтованості та наукової значимості отриманих результатів вважаємо за необхідне розрахувати оптимальну структуру капіталу для окремого акціонерного товариства в контексті забезпечення його фінансової безпеки. З цією метою ми обрали ПАТ «Гнідавський цукровий завод», що функціонує у місті Луцьку на основі таких пріоритетів у роботі: досягнення прибутковості бізнесу з кожним споживачем; освоєння нової продукції для ринку збуту; організація діяльності на випередження конкурентів. Основними видами виробничо-господарської діяльності досліджуваного підприємства є: заготівля та переробка цукрових буряків та іншої цукрової сировини; виробництво цукру білого, цукру-рафінаду і супутньої продукції та її реалізація; переробка цукру-сирцю; виготовлення, продаж та перевезення кондитерських виробів; виробництво, збереження, переробка та реалізація сільськогосподарської та харчової продукції; вирощування сільськогосподарської продукції та інше.

Проведемо відповідні розрахунки з оптимізації структури капіталу ПАТ «Гнідавський цукровий завод» за усіма трьома зазначеними методами.

Метод оптимізації структури капіталу за критерієм максимізації рівня прогнозованої фінансової рентабельності ґрунтується на багатоваріантних розрахунках при різній структурі ресурсів підприємства. Остання виражається через ефект фінансового левариджу, який полягає у тому, що підвищення частки залученого капіталу обумовлює зростання рентабельності власного, але позитивний ефект має місце лише тоді, коли різниця між валовим прибутком та середнім розміром відсотка за кредит є позитивною величиною. На основі фінансової звітності ПАТ «Гнідавський цукровий завод» проведено відповідні розрахунки та встановлено, що найбільше значення чистої рентабельності власного капіталу досягається за двома варіантами: 1) який відображає структуру капіталу у співвідношенні: 100 % – власний капітал, 0 % – позиковий; 2) який відображає структуру капіталу у співвідношенні: 80 % – власний капітал, 20 % – позиковий. Вважаємо за необхідне розрахувати значення чистої рентабельності

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

власного капіталу ПАТ «Гнідавський цукровий завод», виходячи із існуючого співвідношення власного і позикового капіталу (табл. 1).

Таблиця 1

Показники структури капіталу ПАТ «Гнідавський цукровий завод» за 2015 рік

Показник	Існуючий варіант структури капіталу
Власний капітал, тис. грн.	39165
Можлива сума позикового капіталу, тис. грн.	45876
Загальний обсяг капіталу, тис. грн.	85041
Коефіцієнт фінансового важеля	0,024
Коефіцієнт валової рентабельності активів, %	25,08
Рівень ставки процента за кредит без урахування премії за ризик, %	20,00
Премія за ризик, %	1,30
Ставка відсотка за кредит з врахуванням премії за ризик, %	21,30
Сума валового прибутку без % за кредит	17719
Сума процентів за кредит, тис. грн.	9772,83
Сума валового прибутку з врахуванням сплати % за кредит	7946,17
Ставка податку на прибуток, %	0,21
Сума податку на прибуток, тис. грн.	1668,70
Чистий прибуток, тис. грн.	6277,48
Чиста рентабельність власного капіталу, %	16,03

Таким чином, при існуючій структурі капіталу ПАТ «Гнідавський цукровий завод» чиста рентабельність власного капіталу дорівнює 16,03 %. З метою збільшення чистої рентабельності власного капіталу підприємству необхідно змінити структуру капіталу. Найпростіше для досліджуваного підприємства буде змінити структуру з існуючої на 50 % власного капіталу та 50 % позикового. В такому випадку чиста рентабельність власного капіталу складе 19,15 %.

Розглянемо наступний метод, а саме метод оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації його вартості.

Метод оптимізації структури ресурсів за критерієм мінімізації його вартості ґрунтується на попередній оцінці власного та залученого капіталу за різних умов їх формування, обслуговування та здійснення багатоваріантних розрахунків середньозваженої вартості капіталу. При цьому залучення власних коштів являється платним, вартість власної частини капіталу прийнято на рівні очікуваних дивідендних виплат, розрахованих з метою зацікавлення інвесторів, а вартість позикового капіталу встановлюється з урахуванням податкового коректора, оскільки частина доходу, спрямована на сплату відсотків за кредитами, звільняється від оподаткування податком з чистого прибутку підприємств [4].

Мінімальна величина середньозваженої вартості капіталу (21,89%) ПАТ «Гнідавський цукровий

завод» досягається при співвідношенні власного та позикового капіталу 30% : 70%. В свою чергу максимальна величина середньозваженої вартості капіталу (31,50%) досліджуваного підприємства спостерігається за умови фінансування діяльності підприємства у співвідношення власних і позикових джерел 100 % : 0 % . Така висока вартість власного капіталу пов'язана із високим значенням коефіцієнту рентабельності власного капіталу, який склав у 2015 році 0,315.

Розрахуємо середньозважену вартість капіталу ПАТ «Гнідавський цукровий завод» виходячи із існуючої структури капіталу з метою порівняння та визначення оптимальної структури (табл. 2).

Таблиця 2

Визначення середньозваженої вартості капіталу ПАТ «Гнідавський цукровий завод» при існуючій структурі капіталу за 2015 рік

Показник	Існуючий варіант структури капіталу
Варіанти структури капіталу, %	
а) власний капітал	46,05
б) позиковий(кредит)	53,95
Варіанти структури капіталу, тис. грн.	
а) власний капітал	39165
б) позиковий(кредит)	45876
Рівень передбачених дивідендних виплат	0
Рівень ставки процента за кредит з урахуванням премії за ризик, %	21,30
Ставка податку на прибуток	0,21
Податковий коректор	0,79
Рівень ставки процента за кредит з урахуванням податкового коректора	16,83
Вартість складових елементів капіталу, %:	
а) власної частини капіталу	31,50
б) позикової частини	17,86
Середньозважена вартість капіталу, %	23,58

З метою зменшення середньозваженої вартості капіталу ПАТ «Гнідавський цукровий завод» з 23,58 % до 22,79 % необхідним є змінити структуру капіталу на наступну: 40 % власного капіталу та 60 % позикового. Але за такої структури для досліджуваного підприємства зросте рівень фінансового ризику, що є негативним фактором для його діяльності.

Таким чином, за результатами двох наведених методик вибрати найоптимальніший варіант структури капіталу є неможливим, оскільки розрахунки є різними. Тому, вважаємо за необхідно скористатися також методом оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків. Даний метод пов'язаний із процесом диференційованого вибору джерел фінансування різних складових частин активів підприємства.

Таблиця 3
Підходи до фінансування груп активів підприємства

Склад активів підприємства	Консервативний підхід	Компромісний підхід	Агресивний підхід
Змінна частина оборотних активів	КПК	КПК	КПК
Постійна частина оборотних активів	ДПК + ВК	ДПК + ВК	
Необоротні активи			ДПК + ВК

Де, КПК – короткостроковий позиковий капітал; ДПК – довгостроковий позиковий капітал; ВК – власний капітал.

Розподілимо загальну суму оборотних активів ПАТ «Гнідавський цукровий завод» на кінець 2015 р. на постійну та змінну частини. Зокрема, до постійної частини ми віднесемо виробничі запаси підприємства, незавершене виробництво, інші необоротні активи, середньорічну суму дебіторської заборгованості підприємства та середньорічну суму грошових коштів підприємства. До складу змінної частини оборотних активів підприємства віднесемо вартість товарів та готової продукції підприємства, а також суми перевищення обсягів дебіторської заборгованості та грошових коштів підприємства на кінець 2015 р. над їх середньорічними розмірами (табл. 4).

Таблиця 4
Розподіл оборотних активів ПАТ «Гнідавський цукровий завод», 2015 р.

Вид оборотних активів підприємства	Постійна частина	Змінна частина
Виробничі запаси	21108	-
Незавершене виробництво	0	-
Готова продукція	-	493
Товари	-	949
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	5275	2684
Дебіторська заборгованість за розрахунками	13892	-2791
Інша поточна дебіторська заборгованість	0	0
Вид оборотних активів підприємства	Постійна частина	Змінна частина
Грошові кошти та їх еквіваленти	4851	765
Векселі одержані	0	0
Поточні фінансові інвестиції	0	0
Інші оборотні активи	41	-
Всього	45167	2100

Схематично модель фінансування оборотних активів ПАТ «Гнідавський цукровий завод» відображено на рисунку 1.

Необоротні активи (37774 тис. грн.) 44,42 %	Власний капітал + Довгостроковий капітал (61383 тис. грн.) 72,18 %
Постійна частина ОА (45167 тис. грн.) 53,11	
Змінна частина ОА (2100 тис. грн.) 2,47 %	Короткостроковий капітал (23658 тис. грн.) 27,82 %

Рис. 1 . Модель фінансування активів ПАТ «Гнідавський цукровий завод»

Отже, за рахунок короткострокового позикового капіталу фінансуються: змінна частина оборотних активів на 100% та частина постійних оборотних активів. За рахунок довгострокового позикового капіталу та власного капіталу ПАТ «Гнідавський цукровий завод» фінансується близько половини постійних оборотних активів та повністю необоротні активи. На основі такої структури фінансування своїх активів можна зробити висновок, що ПАТ «Гнідавський цукровий завод» використовує підхід, наближений до компромісного. При цьому на кінець 2015 р. підприємство мало наступну структуру свого капіталу (табл. 5).

Запропонуємо ПАТ «Гнідавський цукровий завод» в плановому періоді наблизити політику фінансування активів до компромісної. Спираючись на тенденції зміни валюти балансу підприємства та окремих його статей в 2015 році порівняно із 2013 роком, спрогнозуємо на плановий період обсяги необоротних та оборотних активів, очікуючи, що збережуться попередні тенденції. Так, необоротні активи будуть сформовані в розмірі 57103,17 тис.грн. Відповідно, виходячи із структури поділу оборотних активів на постійну та змінну частини, можемо спрогнозувати, що постійна частина оборотних активів в плановому періоді буде сформована в розмірі 68279,21 тис.грн., а змінна -3174,58 тис.грн.. Розглянемо прогнозовану компромісну модель фінансування оборотних активів для ПАТ «Гнідавський цукровий завод» в 2016 році (рис.2).

Таблиця 5
Структура капіталу ПАТ «Гнідавський цукровий завод» за 2015 р.

Джерело капіталу	Сума, тис. грн.	Питома вага, %
Власний капітал, тис. грн.	39165	46,05
Довгостроковий позиковий капітал, тис. грн.	22218	26,13
Поточні зобов'язання, тис. грн.	23658	27,82
Всього джерел, тис. грн.	85041	100,00

Визначимо прогнозовану структуру капіталу підприємства при використанні компромісної моделі фінансування його активів (табл. 6).

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

Необоротні активи (57103,17 тис. грн.) 44,42 %	} Власний капітал +Довгостроковий капітал (125382,38 тис. грн.) 97,53 %
Постійна частина ОА (68279,21 тис. грн.) 53,11 %	
Змінна частина ОА (3174,58 тис. грн.) 2,47 %	} Короткостроковий капітал (3174,58 тис. грн.) 2,47 %

Рис.2. Прогнозована компромісна модель фінансування активів ПАТ «Гнідавський цукровий завод» у 2016 році

Таблиця 6

Прогнозована структура капіталу ПАТ«Гнідавський цукровий завод» на 2016 рік

Джерело капіталу	Сума, тис. грн.	Питома вага, %
Власний капітал	64278,48	50,00
Довгостроковий позиковий капітал	61103,90	47,53
Поточні зобов'язання	3174,58	2,47
Всього джерел	128556,96	100,00

Таким чином, за третьою методикою ми пропонуємо збільшити власний капітал до 50 %; запропонована структура призведе до зменшення фінансових ризиків підприємства.

За результатами трьох методик ми отримали різні результати, тому для визначення оптимальної структури капіталу для ПАТ «Гнідавський цукровий завод» необхідно їх узагальнити. Ми отримали такі результати:

- за першою методикою – 50 % власного капіталу, 50 % – позикового;
- за другою методикою – 40 % власного капіталу, 60 % – позикового;
- за третьою методикою – 50 % власного капіталу, 50 % – позикового.

Ми вважаємо, що для ПАТ «Гнідавський цукровий завод» оптимальною структурою капіталу є така: 50 % власного капіталу, 50 % позикового капіталу. За такої структури підприємство зможе збільшити чисту рентабельність власного капіталу з 16,03 % до 19,15 % та збільшити середньозважену вартість капіталу з 23,58 % до 24,04 %. Не дивлячись на те, що більш висока вартість капіталу є негативним фактором для підприємства, така структура дозволить зменшити рівень фінансового ризику підприємства та рівень залежності підприємства від позикових ресурсів, що призведе до зменшення значення коефіцієнта фінансування і, як наслідок, збільшення рівня фінансової безпеки.

Для розрахунку інтегрального показника рівня фінансової безпеки ПАТ «Гнідавський цукровий завод» необхідно зазначити нормативні значення коефіцієнтів-складових запропонованої методики оцінки [5]. Результати розрахунків наведені у таблиці 7.

Отже, на основі проведених розрахунків можна зробити висновки, що виконання заходів, запропонованих щодо оптимізації структури капіталу ПАТ «Гнідавський цукровий завод» призведе до

покращення рівня фінансової безпеки досліджуваного підприємства. Особливий вплив зміна структури капіталу з існуючої на 50 % власний капітал, а 50 % - позиковий здійснить на показники фінансової стійкості: збільшиться коефіцієнт фінансової автономії, зменшиться коефіцієнт фінансового ризику, зросте коефіцієнт фінансової стійкості.

Таблиця 7

Значення комплексних показників-складових інтегрального показника стану фінансової безпеки для ПАТ «Гнідавський цукровий завод»

Складова фінансової безпеки	Результат розрахунків	
	до змін	після змін
Комплексний показник оцінки	1,000	1,000
Комплексний показник оцінки	0,800	0,900
Комплексний показник ділової активності	1,000	1,000
Комплексний показник фінансової стійкості	0,500	0,875
Комплексний показник матеріального стану підприємства	0,833	0,833
Інтегральний показник фінансової безпеки	4,133	4,608

Отже, запропоновані зміни можуть стати запорукою довгострокової платоспроможності як для досліджуваного підприємства, так і для його контрагентів. Що стосується того рівня фінансової безпеки, яким характеризується ПАТ «Гнідавський цукровий завод», то його можна назвати «впевненим». Для зазначеного рівня фінансової безпеки характерним є оптимальне значення усіх коефіцієнтів, що характеризують рівень фінансової безпеки підприємства.

Список використаних джерел

1. Стащук О.В. Фінансова безпека підприємства: основні підходи до визначення / О.Стащук // Соціально-економічні аспекти розвитку економіки та менеджменту: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 25-26 вересня 2015 року) / ГО «Львівська економічна фундація». – Львів: ЛЕФ, 2015. – С. 117-119.
2. Бланк І.А. Финансовый менеджмент: учебный курс / И.А.Бланк. – [2-е изд., перераб и доп]. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2005. – 656 с.
3. Куцик В.І. Фінансова безпека підприємства як самостійний об'єкт управління: проблеми забезпечення // В.І.Куцик, А.І.Бартиш. – Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип.21.4. – С. 250 – 255.
4. Кузенко Т.Б. Управление финансовой безопасностью на предприятии / Т.Б.Кузенко // БИЗНЕСИНФОРМ. – 2007. - № 12 (1). – С. 27 – 29.
5. Каркавчук В. Економетричне моделювання динаміки рівня фінансової безпеки підприємств //

В.Каркавчук / Вісник Львівського університету. Серія Економіка, 2008. – Вип. 40. – С. 121 – 125.

References

1. Staschuk O.V. (2015). Finansova bezpeka pidpriemstva: osnovni pidkhody do vyznachennia [Financial security of enterprise: the main approaches to the definition]. Sotsial'no-ekonomichni aspekty rozvytku ekonomiky ta menedzhmentu: materialy Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii - Socio-economic aspects of economics and management: materials of the International Scientific Conference, 117-119. [in Ukrainian].

2. Blank I.A. (2005). Finansovij menedzhment: uchebnyj kurs [Financial Management : Training Course]. 656 p.

3. Kutsyk V.I. (2011). Finansova bezpeka

pidpriemstva iak samostijnyj ob'iekt upravlinnia: problemy zabezpechennia [Financial security of company as an independent facility management: software problem]. Naukovyj visnyk NLTU Ukrainy - Scientific Journal NLTU Ukraine, (21.4). – 250 – 255. [in Ukrainian].

4. Kuzenko T.B. (2007). Upravlenie finansovoj bezopasnost'ju na predprijatii [Management of financial security of the enterprise]. BIZNESINFORM - BusinessInform, (12). – 27 – 29.

5. Karkavchuk V. (2008). Ekonometryчне modeliuвання динаміки рівня фінансової безпеки підприємств [Econometric modeling of the dynamics of enterprises financial security]. Visnyk L'vivskoho universytetu. Serii Ekonomika - Bulletin of Lviv University. Economy Series, (40). – 121 – 125.

УДК 334.716:664

Ю. В. Журавель

*аспірант кафедри економічної політики та економіки праці
Львівського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президенті України,
викладач Львівського державного коледжу
харчової і переробної промисловості
Національного університету харчових технологій, м. Львів*

НАПРЯМИ ТА ФУНКЦІЇ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

У статті досліджено систему чинників, яка визначає особливості формування потенціалу підприємств харчової промисловості. Розглянуто питання впровадження та вдосконалення системи стратегічного планування на підприємствах харчової промисловості України. Визначено основні напрями та функції стратегічного планування на підприємствах харчової промисловості.

Ключові слова: потенціал підприємства, стратегії, стратегічне планування, харчова промисловість.

Zhuravel Yu. DIRECTIONS AND FUNCTIONS OF STRATEGIC PLANNING AT FOOD INDUSTRY ENTERPRISES

The article examines the system of factors that define peculiarities of food industry enterprises capacity forming. The issue of introduction and improvement of strategic planning system at food industries enterprises of Ukraine is outlined. Major directions and functions of strategic planning at food industries enterprises are defined.

Keywords: enterprise's capacity, strategies, strategic planning, food industry.

У сучасних економічних умовах надзвичайно важливою для України постає харчова промисловість. Підписана Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (ЄС) і пов'язані із цим наслідки зумовлюють необхідність підвищення якості продукції, послуг, методів управління для того, щоб не тільки не втратити контроль над вітчизняним ринком харчових продуктів, але й завоювати прихильність іноземних споживачів.

За таких умов стратегічне планування дозволяє створювати гнучкі управлінські структури, конструювати організаційні форми, що базуються на принципах системного аналізу та системного підходу, забезпечувати відповідність систем управління і рівня наявної матеріально-технічної бази виробництва. Адже стратегічне планування на харчових підприємствах орієнтоване на довгостроковий розвиток, досягнення більш високих темпів економічного зростання на основі поетапного